

УДК 330.3
JEL: G18; K22; L26; L53; M21
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-11-38-44>

МЕТОДИ РЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ НА МАЛИЙ І СЕРЕДНІЙ БІЗНЕС У КРАЇНАХ ЄВРОПИ

©2023 **КИШАКЕВИЧ Б. Ю., ДЕМЕДЮК Б. Т., БИЦІВ М. М.**

УДК 330.3
JEL: G18; K22; L26; L53; M21

Кишакевич Б. Ю., Демедюк Б. Т., Биців М. М. Методи регуляторного впливу на малий і середній бізнес у країнах Європи

У статті показано важливість регуляторної політики в контексті підтримки та розвитку малих і середніх підприємств (МСП) в Європі. Автори продемонстрували, як різні регуляторні інструменти впливають на МСП у міжнародному контексті, особливо в умовах швидких глобальних і технологічних змін. Наголошено, що МСП є ключовими гравцями в економіках Європи, які створюють значну кількість робочих місць і сприяють інноваціям. Оскільки регуляторна політика безпосередньо впливає на стабільність і передбачуваність бізнес-середовища, її роль у формуванні умов для МСП є вирішальною. У статті підкреслено важливість гармонізації норм у Європейському Союзі та її вплив на транскордонну діяльність МСП. Проаналізовано особливості застосування різних інструментів оцінки регуляторного впливу, включно з RIA (Regulatory Impact Assessment), опитування iREG (International Regulatory Evaluation Group) та Regulatory Quality Index. Показано, що суттєвою перевагою Regulatory Quality Index над іншими методами є врахування широкого кола аспектів регуляторної політики та можливість генерації числового вираження якості регуляторної політики, що дає змогу порівнювати країни та регіони. Кожен із цих інструментів розглядається з точки зору його потенціалу, переваг та обмежень у контексті аналізу впливу регуляторної політики на МСП. Підкреслено необхідність комбінації різних методів оцінки для отримання повного та збалансованого уявлення про якість регуляторної політики, що представляє собою багатогранний підхід для розуміння та вдосконалення регуляторного середовища, яке сприяє розвитку та конкурентоспроможності МСП в Європі. Показано, що регуляторна політика Європейського Союзу та України стосовно малого та середнього бізнесу має ряд відмінностей, які можна пояснити різними інституційними рамками, рівнем економічного розвитку та історичними чинниками.

Ключові слова: регуляторна політика, малий і середній бізнес (МСП), Європейський Союз, iREG, Regulatory Quality Index, Regulatory Impact Assessment.
Рис.: 3. **Бібл.:** 10.

Кишакевич Богдан Юрійович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: b_kyshakevych@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5721-8543>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=40561435200>

Демедюк Богдан Тарасович – аспірант кафедри математики та економіки, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, 82100, Україна)

E-mail: boda10000@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-0502-4560>

Биців Марія Михайлівна – аспірантка кафедри математики та економіки, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, 82100, Україна)

E-mail: mariabiciv24@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8529-0988>

UDC 330.3
JEL: G18; K22; L26; L53; M21

Kyshakevych B. Yu., Demedyuk B. T., Bytsiv M. M. The Methods of Regulatory Influence on Small and Medium-Sized Businesses in European Countries

The article shows the importance of regulatory policy in the context of support and development of small and medium-sized enterprises (SMEs) in Europe. The authors have demonstrated how different regulatory instruments affect SMEs in an international context, especially in the face of rapid global and technological change. It is emphasized that SMEs are key players in European economies that create a significant number of jobs and foster innovation. As regulatory policy has a direct impact on the stability and predictability of the business environment, its role in shaping the conditions for SMEs is crucial. The article emphasizes the importance of harmonization of norms in the European Union and its impact on the cross-border activities of SMEs. The specific features of the application of various instruments for regulatory impact assessment, including RIA (Regulatory Impact Assessment), the iREG (International Regulatory Evaluation Group) survey and the Regulatory Quality Index, are analyzed. It is shown that a significant advantage of the Regulatory Quality Index over other methods is the consideration of a wide range of aspects of regulatory policy and the ability to generate a numerical expression of the quality of regulatory policy, which makes it possible to compare countries and regions. Each of these instruments is considered in terms of its potential, advantages and limitations in the context of analyzing the impact of regulatory policy on SMEs. The need for a combination of different assessment methods to obtain a complete and balanced view of the quality of regulatory policy is emphasized, which represents a multifaceted approach to understanding and improving the regulatory environment that contributes to the development and competitiveness of SMEs in Europe. It is shown that the regulatory policy of the European Union and Ukraine in relation to small and medium-sized businesses has a number of differences, which can be explained by different institutional frameworks, level of economic development and historical factors.
Keywords: regulatory policy, small and medium-sized enterprises (SMEs), European Union, iREG, Regulatory Quality Index, Regulatory Impact Assessment.
Fig.: 3. **Bibl.:** 10.

Kyshakevych Bohdan Yu. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of Foreign Trade and Customs Operations, National University «Lviv Polytechnic» (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: b_kyshakevych@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5721-8543>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=40561435200>

Малі та середні підприємства (МСП) є ключовою складовою економік країн Європи, створюючи значну кількість робочих місць і сприяючи інноваціям та економічному зростанню. Регуляторна політика, яка є важливим інструментом управління для урядів у досягненні економічних, соціальних та екологічних цілей, а також забезпечення стабільного та передбачуваного бізнес-середовища, має значний вплив на цей сектор. Регуляторна політика – це комплекс заходів, розроблених і впроваджених урядами або регуляторними органами з метою контролю та керування певними аспектами економічної діяльності, соціальної поведінки або взаємодії між учасниками ринку. З огляду на інтеграційні процеси в Європейському Союзі, аналіз регуляторних підходів є важливим для забезпечення гармонізації норм і створення сприятливих умов для транскордонної діяльності МСП. Аналіз регуляторних підходів важливий для розуміння того, як регуляторна політика впливає на інноваційну активність та конкурентоспроможність МСП у міжнародному контексті. Крім цього, у світлі швидких глобальних і технологічних змін аналіз регуляторних підходів дозволяє оцінити, наскільки добре МСП адаптуються до нових викликів та можливостей, що з'являються перед ними. Усе це обумовлює потребу в аналізі методів впливу регуляторної політики на малий і середній бізнес.

Аналізу особливостей регуляторної політики, яка сприяє різним рівням розвитку стартапів і МСП у Японії, Республіці Корея, Малайзії та Таїланді, присвячено роботу Р. Wisuttisak [3]. У публікації показано, що уряди цих країн приймають подібні правила та політику, які допомагають стимулювати створення стартапів, малих і середніх підприємств. Також наведено порівняння регуляторних систем у цих чотирьох країнах, показано, які саме проблеми існують в нормах і політиці для стартапів і МСП.

У роботі [4] оцінюється якість механізмів формування політики для малих і середніх підприємств на Західних Балканах і в Туреччині. Проаналізовано три складові регуляторної політики: 1) інституційна структура як основа для розробки політики щодо МСП; 2) спрощення законодавства та оцінка регуляторного впливу на МСП; 3) публічно-приватні консультації (PPC). Оцінено, наскільки часті та прозорі PPC сприяють розробці політики МСП та визначено ступінь залучення приватного сектора. До кожної складової

надано рекомендації щодо сприяння створенню передової інституційної та нормативної бази в економіці цих країн, яка краще задовольнить потреби МСП.

Звіт [5] про стан регуляторної політики в Ірландії показує, що МСП і підприємці Ірландії працюють у загалом сприятливому бізнес-середовищі, а також що Ірландія має надійний і комплексний набір програм, орієнтованих на МСП та підприємців. У багатьох сферах регуляторну політику Ірландії можна вважати найкращою міжнародною практикою, а саме, в регулюванні інноваціях, заохоченні для стартапів із високим потенціалом і відкритості державних закупівель для МСП.

У роботах [6–10] проаналізовано сучасні інструменти регуляторної політики та стимули, спрямовані на розвиток МСП у країнах Європи. Так, наприклад, Б. Ю. Кишакевич і Б. Т. Демедюк у роботі [6] застерігають, що податкові пільги можуть бути перешкодою для зростання малих і середніх підприємств за межі певного розміру, зазначаючи, що такі пільги можуть спонукати компанії ділитися на менші, проте в ЄС розроблено нове законодавство, спрямоване на боротьбу з ухиленням від сплати податків, яке передбачає боротьбу із такими зловживаннями [6].

Наявність значної кількості розрізнених наукових досліджень, присвячених регуляторній політиці у сфері малого та середнього бізнесу в Європі, актуалізує необхідність їх узагальнення з метою вироблення уніфікованої гнучкої політики ЄС у цій сфері.

Мета статті полягає в аналізі методів впливу регуляторної політики на малий і середній бізнес у країнах Європи.

Ефективна регуляторна політика може створити рівні умови для всіх учасників ринку, що дозволяє МСП конкурувати з великими компаніями на більш справедливій основі. Крім цього, регуляторна політика може захистити МСП від недобросовісних практик великих компаній, таких як демпінг або монополізація ринків. Регулювання, що забезпечує безпеку та якість продукції, підвищує довіру споживачів, що важливо для МСП, які прагнуть збудувати міцні відносини з клієнтами. До основних аспектів регуляторної політики зазвичай включають такі:

- ✦ встановлення норм і стандартів;
- ✦ ліцензування та дозвільна система;
- ✦ моніторинг і контроль;

- ✦ захист прав споживачів;
- ✦ стимулювання конкуренції;
- ✦ вплив на соціальні та екологічні аспекти (рис. 1).

Регуляторна політика стосовно малих і середніх підприємств в Європі охоплює широкий спектр заходів та ініціатив, спрямованих на підтримку та стимулювання розвитку цієї критично важливої частини економіки. Ось основні напрямки такої політики:

- ✦ **Фінансова підтримка та доступ до кредитування.** Європейський Союз (ЄС) та його країни-учасниці пропонують різні програми фінансування, грантів та кредитів для МСП. Це включає спеціальні програми Європейського інвестиційного банку та фондів ЄС, таких як Європейський фонд стратегічних інвестицій.
- ✦ **Спрощення регулятивного середовища.** ЄС постійно працює над зниженням адміністративного та бюрократичного тягаря для МСП. Це охоплює спрощення процедур ліцензування, податкового законодавства та інших регулятивних вимог.

- ✦ **Підтримка інновацій та досліджень.** ЄС заохочує МСП до участі в інноваційних проєктах і наукових дослідженнях, надаючи доступ до фінансування та сприяючи співпраці з науково-дослідними інститутами.
- ✦ **Міжнародна торгівля та експорт.** ЄС сприяє експортним можливостям для МСП, надаючи інформаційну підтримку, консультування та фінансову допомогу для виходу на міжнародні ринки.
- ✦ **Цифрова трансформація та екологічна стійкість.** Програми ЄС також спрямовані на підтримку МСП у цифровій трансформації та переході до більш екологічно сталих бізнес-моделей.
- ✦ **Підтримка регіонального розвитку.** Особлива увага приділяється МСП у регіонах, що потребують економічного розвитку, через надання цільових програм підтримки та стимулювання інвестицій.

Регуляторна політика та ініціативи мають на меті створення сприятливих умов для зростання та конкурентоспроможності МСП в Європі, врахову-

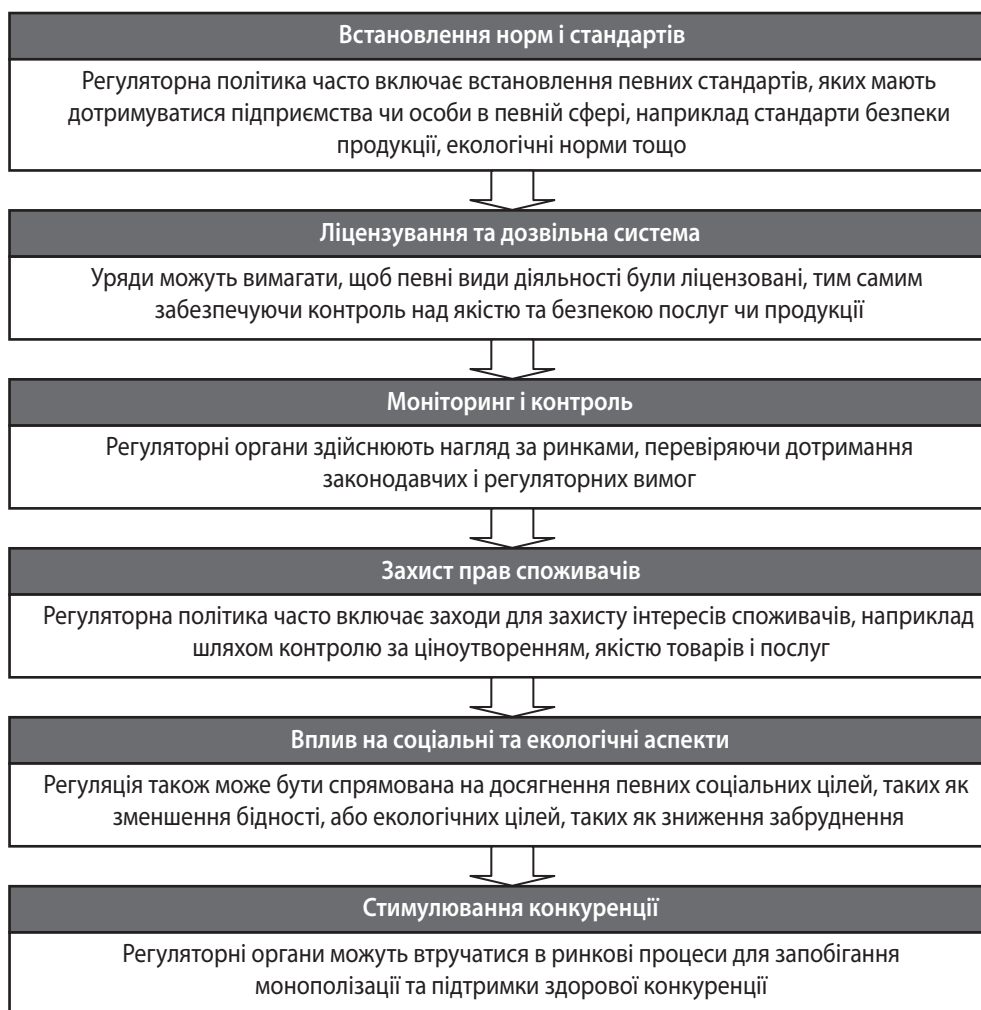

Рис. 1. Основні аспекти регуляторної політики

ючи їхній внесок у створення робочих місць та інновацій. В Україні регуляторне регулювання діяльності малих і середніх підприємств здійснюється кількома органами державної влади, кожен з яких відповідає за певні аспекти регулювання, а саме:

- ✦ **Міністерство економіки України.** Це центральний орган виконавчої влади, який формує та реалізує державну економічну політику, у тому числі політику стосовно МСП. Міністерство розробляє законодавчі та нормативні акти, які регулюють діяльність МСП, сприяє їх розвитку та підтримці.
- ✦ **Державна регуляторна служба України.** Цей орган забезпечує контроль за дотриманням принципів державної регуляторної політики. ДРС аналізує вплив регуляторних актів на підприємницьку діяльність та здійснює оцінку регуляторного впливу проектів нормативно-правових актів.
- ✦ **Місцеві органи влади.** Вони відіграють важливу роль у регулюванні діяльності МСП на регіональному та місцевому рівнях, у тому числі через надання дозволів, ліцензування та моніторинг дотримання місцевих норм і правил.
- ✦ **Податкова служба та митниця.** Вони контролюють дотримання податкового та митного законодавства МСП, забезпечуючи справедливе оподаткування та дотримання митних процедур.
- ✦ **Державна служба статистики.** Завдання цього органу в розглядуваному аспекті полягає у зборі, обробці та публікації статистичних даних про діяльність МСП, що допомагає уряду в оцінці ефективності регуляторної політики.
- ✦ **Інші регуляторні органи.** Залежно від сфери діяльності на МСП можуть впливати регуляції від різних галузевих органів, наприклад Міністерства охорони здоров'я – на медичний бізнес, Міністерства аграрної політики – на агробізнес тощо.

Зазначені органи влади взаємодіють і координують свої дії для забезпечення ефективного регулювання МСП в Україні, сприяючи їх розвитку та конкурентоспроможності.

Регуляторна політика Європейського Союзу та України стосовно діяльності малих і середніх підприємств має деякі відмінності, що зумовлені різними інституційними рамками, рівнем економічного розвитку та історичними чинниками. ЄС має єдиний внутрішній ринок, що забезпечує МСП спрощений доступ до ринків усіх країн-членів. ЄС також має єдині норми та стандарти, що сприяє гармонізації бізнес-процесів. В Україні, навпаки, регуляторна політика формується на національному рівні, і хоча країна намагається гармонізувати своє законодавство із європейськими нормами, існує ряд відмінностей. ЄС

має значні фінансові ресурси та програми підтримки МСП, включно з фондами на підтримку інновацій, досліджень і розвитку. В Україні обсяги державної підтримки МСП є меншими та часто залежать від міжнародної допомоги і кредитів. ЄС характеризується вищим рівнем регуляторної стабільності та передбачуваності. Законодавчі процеси в ЄС є прозорими та забезпечують широке громадське обговорення. В Україні регуляторне середовище може бути менш передбачуваним і часто зазнає швидких змін.

Рівень регуляторного навантаження у світі може бути виміряно за допомогою різних методів та індикаторів, які враховують комплексність і витрати, пов'язані з дотриманням регулятивних вимог. Одним із таких підходів є аналіз регуляторного впливу (*Regulatory Impact Analysis – RIA*). RIA – це процес оцінки потенційного впливу регулятивних змін на підприємства, споживачів та економіку загалом. Він включає оцінку витрат і користі нових регуляцій. Останні результати Аналізу регуляторного впливу (АРВ) в європейських країнах, як частина оцінки ОЕСР, показують такі ключові висновки.

1. *Удосконалення систем RIA:* між 2018 і 2021 рр. 23 із 38 країн ОЕСР (61%) разом із ЄС вдосконалили свої системи АРВ для первинних законів. Подібним чином 20 із цих країн (53%) вдосконалили свої системи АРВ для підзаконних актів. Такі країни, як Латвія, Ізраїль, Португалія та Іспанія, досягли значних успіхів, включно з кращим аналізом інформації для осіб, які приймають рішення, і врахуванням ширшого діапазону витрат у АРВ.
2. *Сфери подальшого вдосконалення:* незважаючи на ці вдосконалення, є значні можливості для подальшого вдосконалення систем АРВ. Основні сфери, які потребують такого вдосконалення, включають нагляд і контроль якості, а також прозорість. Ці сфери, незважаючи на те, що вони зазнали найбільших поліпшень, усе ще потребують уваги для кращої практики регулювання.
3. *Розгляд ширшого впливу:* країни ОЕСР, включно з членами ЄС, зараз розглядають ширший спектр впливів під час проведення АРВ. Це включає такі аспекти, як конкуренція, вплив на бюджет, навколишнє середовище та малий бізнес, гендерну рівність і різні соціальні фактори. Проте певні впливи, такі як фактори розподілу за доходом і географією, все ще недостатньо враховано.
4. *Опитування iREG і підрахунок балів:* опитування iREG, яке надає цю інформацію, ґрунтується на відповідях центральних урядовців у 38 країнах ОЕСР та ЄС. Опитування оцінює системи АРВ на основі методології, нагляду та контролю якості, систематичного впрова-

дження та прозорості. Кожна категорія в цьому зведеному показнику має однакову вагу, з максимальним балом 1 за категорію, що робить загальний діапазон балів від 0 до 4.

Різні міжнародні організації та дослідницькі інститути розробляють індекси та рейтинги, що відображають рівень регуляторного навантаження в різних країнах. Наприклад, Доповідь Світового банку «Ведення бізнесу» (Doing Business Report) оцінює легкість ведення бізнесу в різних країнах, враховуючи регуляторне середовище. Ці методи дозволяють оцінити різні аспекти регуляторного навантаження – від витрат на дотримання до впливу на економічну активність і можуть використовуватися для порівняльного аналізу різних країн і регіонів.

Одним із найважливіших показників регуляторного впливу на економіку є рівень податкового навантаження. Податок на прибуток підприємств визначається як податок, що стягується з чистого прибутку (валовий дохід мінус можливі податкові пільги) підприємств. Він також охоплює податки, що стягуються з приросту капіталу підприємств. Цей показник стосується уряду загалом (усіх рівнів уряду) і вимірюється у відсотках як від ВВП (рис. 2). Найвищі ставки податку на прибуток підприємств у Європі останніми роками зберігаються в Люксембурзі, тоді як найнижчий – у Латвії.

Якщо нормативно-правові акти розроблені добре, вони можуть допомогти прискорити зростання, боротися зі зміною клімату та підвищити добробут. Якщо ні – можуть призвести до непотрібної тяганини та зниження довіри до дій уряду. Правила мають бути чіткими, обґрунтованими та враховувати різноманітні погляди. Оцінка регуляторного впливу (RIA) підтримує прийняття рішень, надаючи об'єктивну

інформацію про ймовірні переваги та витрати політичних пропозицій. Це інструмент, який допомагає урядам створювати прозорі, засновані на аналітичній базі, економічні політики розвитку країни.

Світовий банк оцінює якість регулювання країни на основі Індексу якості регулювання (*Regulatory Quality Index*) за шкалою від -2,5 (слабка) до 2,5 (сильна). Середня оцінка за 2021 р. на основі 43 країн Європи склала 0,9 бала. Найвищий бал у Люксембургу (1,92), а найнижчий – у Білорусі (-0,92). Цей індекс надає порівняльний рейтинг країн на основі оцінки якості їхнього регуляторного середовища (рис. 3).

Дослідження OECD Indicators of Regulatory Policy and Governance (iREG) є ще одним важливим інструментом для оцінки регуляторного впливу. Це опитування, яке спирається на відповіді офіційних осіб центрального уряду й оцінює якість систем оцінки впливу регулювання у країнах ОЕСР. Опитування iREG базується на практиках, описаних у Рекомендаціях ОЕСР щодо регуляторної політики та управління 2012 р. Опитування охоплює чотири основні сфери: методологія, нагляд і контроль якості, систематичне впровадження та прозорість. Кожна категорія має однакову вагу з максимальним балом 1, що приводить до загального балу від 0 до 4. Цей комплексний підхід допомагає зрозуміти ефективність і прозорість регулятивних процесів у різних країнах.

Разом ці інструменти дають багатогранний погляд на регуляторне середовище в європейських країнах, зосереджуючись як на оцінці якості, так і на систематичній оцінці регуляторного впливу на економіку. Вони допомагають зрозуміти, як нормативні акти розробляються, контролюються та вдосконалюються з часом, таким чином даючи чіткішу картину нормативного ландшафту в Європі.

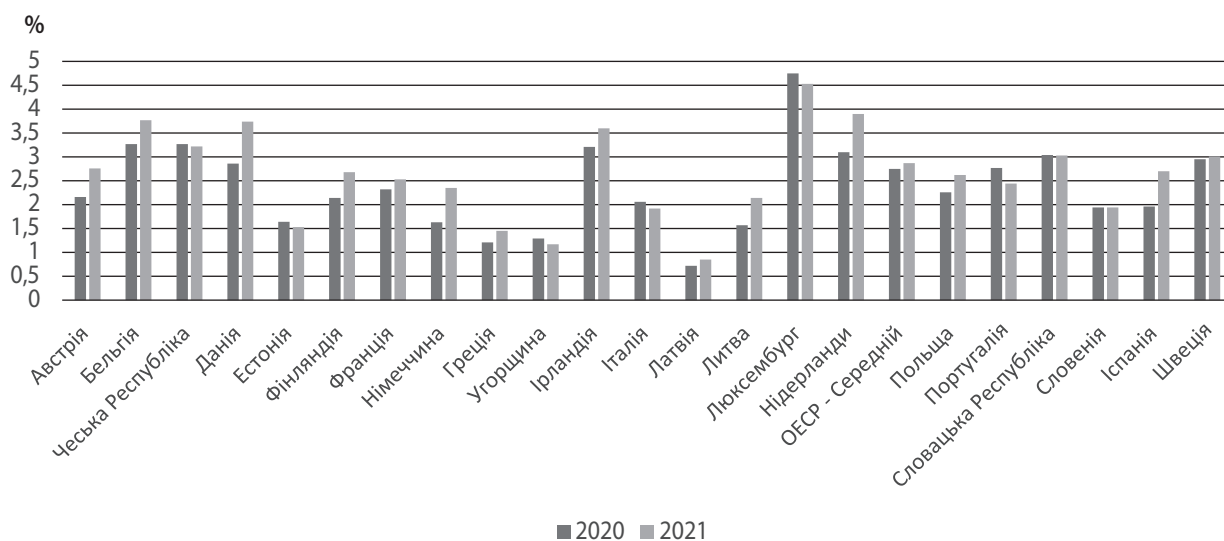

Рис. 2. Податок на прибуток підприємств, % ВВП

Джерело: сформовано на основі [1].

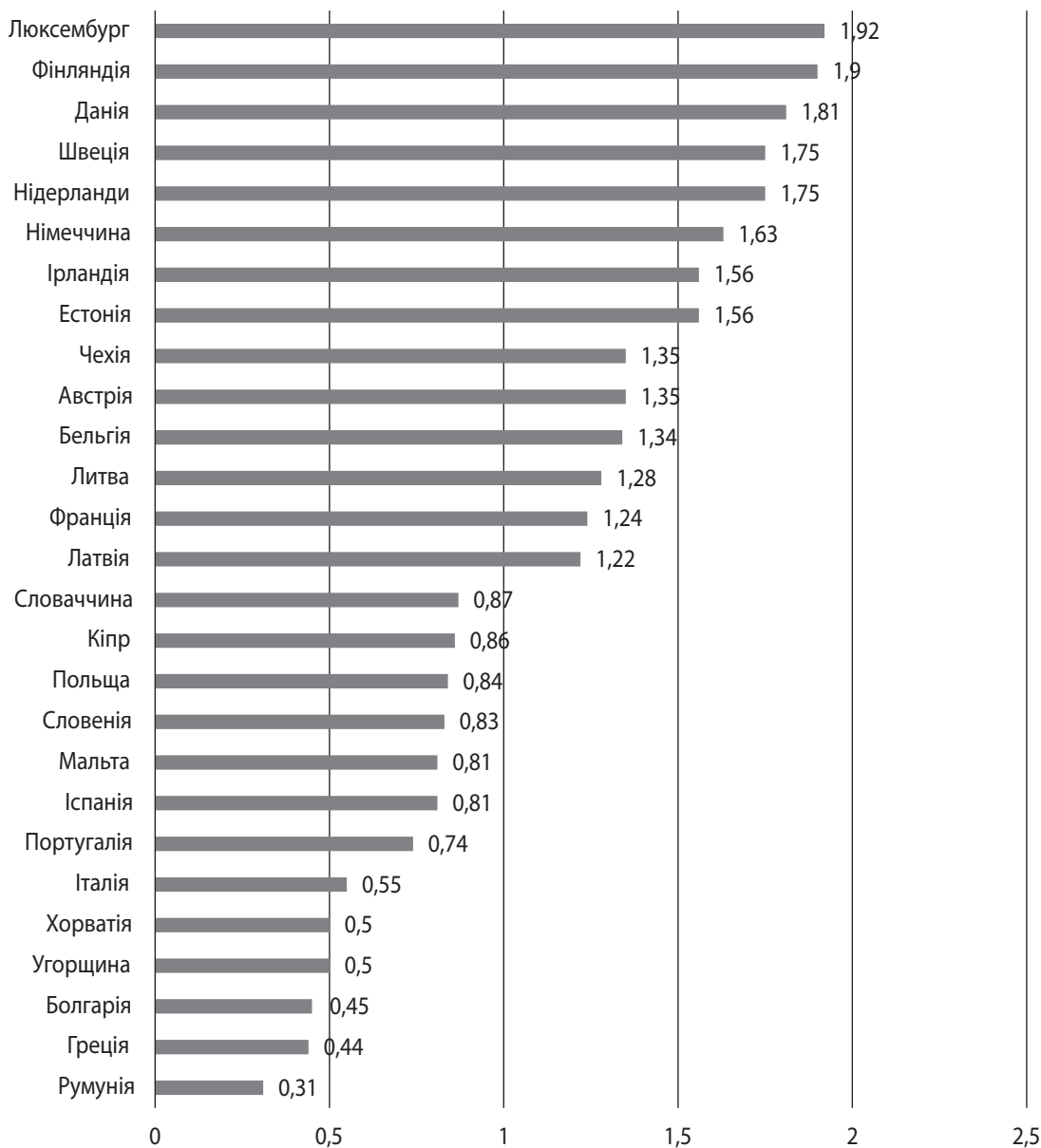

Рис. 3. Індекс якості регулювання країн Європи за 2021 р.

Джерело: сформовано на основі [2].

ВИСНОВКИ

Таким чином, до основних методів впливу регуляторної політики на малий і середній бізнес у країнах Європи можна віднести:

- ✦ зменшення бюрократичного навантаження та спрощення процедур для МСП;
- ✦ надання податкових пільг, грантів, субсидій та інших фінансових стимулів для підтримки МСП;
- ✦ програми підтримки інновацій, навчання, дослідження та розвитку для МСП;
- ✦ встановлення особливих регуляторних режимів для МСП, що можуть включати зменшення вимог до звітності чи ліцензування, захист МСП від антиконкурентних практик з боку великих компаній, сприяння доступу МСП до

національних і міжнародних ринків, підтримка МСП у процесі цифрової трансформації.

Найбільш популярними інструментами оцінки якості регуляторної політики стосовно МСП на сьогоднішній день є RIA (*Regulatory Impact Assessment*), опитування iREG (*International Regulatory Evaluation Group*) і *Regulatory Quality Index*. Кожен із цих методів має свої сильні та слабкі сторони, і часто використання комбінації різних методів дозволяє отримати найбільш повне та збалансоване уявлення про якість регуляторної політики.

RIA забезпечує детальний аналіз потенційних впливів регуляції, включно з економічними, соціальними й екологічними аспектами, часто включає консультації з громадськістю та іншими зацікавленими сторонами та допомагає урядам ухвалювати більш

інформовані та зважені рішення. До недоліків RIA можна віднести потребу у значних ресурсах і часу. iREG забезпечує інформацію безпосередньо від тих, хто відчуває вплив регуляторної політики, проте відповіді можуть бути суб'єктивними та залежати від особистих поглядів та інтересів респондентів. Значною перевагою Regulatory Quality Index є охоплення широкого кола аспектів регуляторної політики та надання числового вираження якості регуляторної політики, що полегшує порівняння країн і регіонів. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Regulatory impact assessment. Government at a Glance 2023 / OECD iLibrary. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/5bfd9555-en/index.html?itemId=/content/component/5bfd9555-en>
2. Regulatory quality – Country rankings. Regulatory quality in the European Union / TheGlobalEconomy.com. URL: https://www.theglobaleconomy.com/rankings/wb_regulatory_quality/European-union/
3. Wisuttisak P. Comparative Study on Regulatory and Policy Frameworks for Promotion of Startups and SMEs in Japan, the Republic of Korea, Malaysia, and Thailand. *ADB Working Paper 1206 / Asian Development Bank Institute*. 2020. URL: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/668331/adb-wp1206.pdf>
4. Institutional and regulatory framework for SME policy making (Dimension 3) in the Western Balkans and Turkey. In: *SME Policy Index: Western Balkans and Turkey 2019. Assessing the Implementation of the Small Business Act for Europe*. OECD Publishing, 2019. P. 139–169. DOI: <https://doi.org/10.1787/e496413b-en>
5. SME and Entrepreneurship Policy in Ireland. In: *OECD Studies on SMEs and Entrepreneurship*. OECD Publishing, 2019. 288 p. DOI: <https://doi.org/10.1787/e726f46d-en>
6. Кишакевич Б. Ю., Демедюк Б. Т. Податкове стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу у країнах ЄС. *Ефективна економіка*. 2023. № 9. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.9.27>
7. Bergner S., Bräutigam R., Evers M., Spengel Ch. The Use of SME Tax Incentives in the European Union. *ZEW – Centre for European Economic Research Discussion Paper*. 2017. No. 17-006. 127 p. URL: <https://ftp.zew.de/pub/zew-docs/dp/dp17006.pdf>
8. Picas S., Reis P., Pinto A., Abrantes J. Does Tax, Financial, and Government Incentives Impact Long-Term Portuguese SMEs' Sustainable Company Performance? *Sustainability*. 2021. Vol. 13. Iss. 21. Art. 11866. DOI: <https://doi.org/10.3390/su132111866>
9. Grigorescu A., Ion A-E. An empirical review of public policies on the sector of SMEs in the European Union. *Management*. 2020. Vol. 24. Uss. 1. P. 1–22. DOI: <https://doi.org/10.2478/manment-2019-0033>
10. Chatzistamoulou N., Tyllianakis E. Commitment of European SMEs to resource efficiency actions to achieve sustainability transition. A feasible reality or an elusive goal? *Journal of Environmental Management*. 2022. Vol. 321. Art. 115937. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2022.115937>

REFERENCES

- Bergner, S. et al. "The Use of SME Tax Incentives in the European Union". *ZEW – Centre for European Economic Research Discussion Paper*. 2017. <https://ftp.zew.de/pub/zew-docs/dp/dp17006.pdf>
- Chatzistamoulou, N., and Tyllianakis, E. "Commitment of European SMEs to resource efficiency actions to achieve sustainability transition. A feasible reality or an elusive goal?" *Journal of Environmental Management*, art. 115937, vol. 321 (2022). DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2022.115937>
- Grigorescu, A., and Ion, A.-E. "An empirical review of public policies on the sector of SMEs in the European Union". *Management*, vol. 24, no. 1 (2020): 1–22. DOI: <https://doi.org/10.2478/manment-2019-0033>
- "Institutional and regulatory framework for SME policy making (Dimension 3) in the Western Balkans and Turkey". In *SME Policy Index: Western Balkans and Turkey 2019. Assessing the Implementation of the Small Business Act for Europe*, 139–169. OECD Publishing, 2019. DOI: <https://doi.org/10.1787/e496413b-en>
- Kyshakevych, B. Yu., and Demediuk, B. T. "Podatkove stymuliuвання rozvytku maloho ta serednyoho biznesu u krainakh YeS" [Tax Stimulating the Development of Small and Medium-Sized Businesses in EU Countries]. *Efektivna ekonomika*, no. 9 (2023). DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.9.27>
- Picas, S. "Does Tax, Financial, and Government Incentives Impact Long-Term Portuguese SMEs' Sustainable Company Performance?" *Sustainability*, art. 11866, vol. 13, no. 21 (2021). DOI: <https://doi.org/10.3390/su132111866>
- "Regulatory impact assessment. Government at a Glance 2023". *OECD iLibrary*. <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/5bfd9555-en/index.html?itemId=/content/component/5bfd9555-en>
- "Regulatory quality - Country rankings. Regulatory quality in the European Union". *TheGlobalEconomy.com*. https://www.theglobaleconomy.com/rankings/wb_regulatory_quality/European-union/
- "SME and Entrepreneurship Policy in Ireland". In *OECD Studies on SMEs and Entrepreneurship*. *OECD Publishing*, 2019. DOI: <https://doi.org/10.1787/e726f46d-en>
- Wisuttisak, P. "Comparative Study on Regulatory and Policy Frameworks for Promotion of Startups and SMEs in Japan, the Republic of Korea, Malaysia, and Thailand. *ADB Working Paper 1206*". *Asian Development Bank Institute*. 2020. <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/668331/adb-wp1206.pdf>